

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Thesavrvs|| Locorum|| Commvnivm|| Jvrisprvdentiaē

Barbosa, Agostinho

Lipsiaē, 1697

Cap. L. De Dolo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80071)

per procuratores comparere. (3.) non debent capi pro debito. (4.) Salaria iis ex publico constituenda, etiam si non legant, modò in Aulis vel iudiciis scientiam exerceant. Brunnem. ad l. 6. C. de profess. (5.) Nobilitatem adipiscuntur. Perez. C. de abletis n. 10. seq.

VII.

Bullati Doctores etiam à Tributis ordinatis exempti sunt, si prævio examine sint creati, quod foris præsumendum. Brunnem. ad l. 6. C. de profess.

VIII.

Doctorem dicta sunt intelligenda secundum ea quæ allegant. Bartol. & Dd in l. non solum 8. §. si verba liberationis. de liberat. legat. Jason. in l. servorum filii. §. si pocula. n. 6. de legat. 1. Socin. conf. 62. num. 9. vol. 1. eatenus enim iis credendum, quatenus allegant, legesque vel rationes probant, non verò quatenus nihil allegant. cap. quælibet 24. de Accusat. Everhard. in loc. legal. in præjud. circ. fin. vel evidenti jure rationeque refutantur. Panorm. post gloss. in cap. scientes 3. de Consil. cap. ego. cap. ut veterum. cap. qui nescit. cap. pen. & ult. distinct. 9. vid. Hartm. Pistor. quæst. 33. num. 27. Hujusmodi enim eadem facilitate negantur & rejiciuntur, quæ asseverantur, & sana ratio auctoritatibus hominum atque exemplis prævalere debet. cap. ult. dist. 9. nec considerandum quis dicat, sed quid dicat. cap. secundum 8. distinct. 19. gl. cap. in ego. verb. quantalibet. distinct. 9. cap. intelligentia. de V. S. vid. Anton. Gabr. Rom. l. b. l. de probat. conclus. 4. in fin. Ubi limitat in Doctore illustri, & præsertim pragmatico; huic enim de consuetudine testanti credendum esse dixerunt Jas. in l. 1. n. 26. §. l. ult. n. 58. D. de jur. Empt. Bart. in l. de quibus ff. de legib. Socin. conf. 165. Visis. n. 16. lib. 2. Anton. Coras. 1. comm. opin. Unde sufficere, quod in genere testatur, se scire talem consuetudinem esse & servari, ait Welenb. 1. conf. 13. num. 93. cum peritis aliis in sua arte credendum sit, Curtius in cap. fin. quæst. 6. in princ. conf. Dn. D. Franzkium 1. resolut. 16. num. 83. & supra cap. 5. axiom. 1.

VIII.

Doctorem licet vendit justum consilium. cap. non licet. 11. q. 3. Cagnol. in l. 2. n. 579 ff. de orig. jur.

IX.

Doctorem scriptis celebris præ alio ad officia publica promovendi debet. Viv. decis. 255.

X.

Doctorem quis se dicit & non est, punitur de falso. Bart. in l. eos. ff. ad l. Corn. de fals. præsumitur tamen Doctorem, qui diu fuit habitus & reputatus pro Doctore Bald. in l. 16. C. de appell. non tamen præscribi posse Doctoratum notat Id. in l. 1. C. de emanc. lib.

XI.

Nemo est, qui doceri non egeat. Elegans est locus Ambrosii lib. 1. offic. cap. 1. in fin. de se ipso: Ego raptus de tribunatibus atque administrationibus insula ad sacerdotium docere vos capi, quod ipse non didici. Itaque factum est, ut prius docere in-
esperem, quam discere. Discendum igitur mihi & docendum est, quoniam non vacavit ante discere: & quantumlibet quisque profecerit, nemo est

qui doceri non egeat, dum vivit. conf. l. 65. §. 3. ibi: omnes addiscere possunt. de legat. 3. l. 20. de fideicom. libert. l. 17. de jure patron. can. 2. distinct. 49.

XII.

Mirum est tam multa sæpe excidere incautis, dum alius alium sequitur sine iudicio. Argentæus ad consuet. Brit. art. 418. gl. 1. n. 10.

CAP. L. De Dolo. Axioma I.

Dolus in qualibet dispositione censetur exclusus. l. creditor 60. §. Lucius 4. ff. mandat. l. si pater 12. ff. quæ in fraudem cred. Paris. consil. 107. num. 33. lib. 3. Menoch. 1. arb. judic. quæst. 13. num. 8. Farinac. 1. conf. 96. n. 35. Glossa in l. apud Celsum. in prin. ff. de Except. doli cap. 2. de renunciat. in 6. Vult. 1. conf. Marpurg. 15. num. 70. Alex. conf. 152. num. 18. vol. 3. & conf. 143. num. 7. lib. 6. Dec. conf. 163. num. 10. Roland. à Valle consil. 11. num. 3. Gravett. conf. 100. num. 3. Ratio, quia consensum excludit ab ea dispositione, ad quam quis dolo fuit inductus. l. & eleganter 7. in prin. ff. de dolo. cap. quamvis 2. de pact. in 6. cap. cum contingat. 28. extr. de jurejur. Carpozovius p. 2. jurispr. for. constit. 35. definit. 2. num. 5. Sic in transactione vel simili actu, quantumvis generali, semper intelligi eum exceptum ex l. cum Aquiliana 5. ff. de transact. probat Mynling. 4. observ. 37. in fin. quem allegat Wesenbec. p. 2. conf. 52. n. 65. ita per quantumcunque generalem renunciationem non intelligi semotam quæstionem seu exceptionem affirmant Jas. num. 21. cum seq. & communiter Dd. in l. si quis tum aliter. de V. O. Tiraquell. in l. si unquam. in prin. n. 1. 2. & 3. C. de revoc. donat. Imol. in cap. pen. de empt. Bald. conf. 441. Visis. lib. 1. Alex. conf. 1. Ponderatus. lib. 6. Socin. conf. 48. Viso. lib. 4. Imò & dolum semper intelligi à juramento exceptum, colligitur ex l. cum contingat. ubi Dd. de jurejur. cap. quamvis. de pact. in 6. Ubi enim in contractu est dolo, præsumitur & in juramento. Cravett. conf. 192. num. 9. Curt. conf. 141. in fin. semperque intelligitur iurandum tacitam habere conditionem, si dolo malus absit latet. Imol. in cap. Quintavallus n. 45. de jurejur. per d. l. creditor. 60. §. pen. ff. mand. Wels. 1. conf. 23. num. 4.

II.

Dolus est delictum. l. 1. junct. gl. verb. crimine, quam ibi notat Bart. §. 1. de fidej. ff. tut. l. item exigit 16. ff. de dolo. l. 1. §. si apud. 43. ff. deposit. l. 1. §. plane 14. ff. de tutel. & ratione distr. & ibi Bald. ubi ait, quod statutum loquens de delicto, intelligatur & de dolo, quia est delictum, vid. & Jason. in l. si vero. in 1. col. ff. qui satisdant. cog. Alex. in l. si videtur. §. fin. in fin. ff. si quis jus dicent. non obtemp. & in l. si quis nec causam. in fin. ff. si cert. pet. addi potest & l. si ex causa 9. §. nunc videndum 2. ff. de minor. l. 3. ff. de crimine petul. quas allegat Corn. conf. 181. Videtur. in 4. volum. cum similibus ibidem allegatis. Vultejus 1. consil. 15. n. 69.

Intellige verum, quando materia subiecta, ex qua oritur obligatio, principalis erat criminosa, secus si obligatio principalis non oriebatur ex delicto, sed bono titulo. Nam tunc dolus postea obveniens non dicitur propriè maleficium. Bart. in l. omne delictum, in princip. ff. de re milit. Lud. Gomez. ad §. item si quis, Inst. de Act. num. 47.

III.

Dolus nunquam præsumitur. l. meritò 51. ff. pro soc. v. lat. ff. Klock. de contribut. cap. 19. n. 667. pag. 477. sed perspicuis indiciis est probandus. l. dolum 6. C. de dol. mal. l. quoties 23. §. 1. de probat. l. dolus 10. in fin. C. de resc. ven. natio est in ax. præcedent.

Intellige de dolo ex proposito, & qui causam contractui dedisset, maximè in bonæ fidei iudiciis. Dare autem causam contractui is tantum dicitur, qui effectit seu persuasit vel actum vel contractum, qui aliàs interpositus non fuisset: non qui actu iam interposito, vel aliàs interponendo quid egit. Cujac. in recit. C. de rescind. vendit. per comparationem l. 5. & 10. C. de t. l. 13. §. 5. ff. de act. empt. vend. verbi causa, cum te nolentem aliàs dividere, induco per dolum ut divides. Aut cum emptor dolosè inducitur ad emendum, cum aliàs non emurus fuisset gloss. in quod venditor. ff. de dolo. Hoc enim probato contractum dolus facit ipso iure nullum. l. 7. in princ. ff. de dol. utpote dolo contractum bonæ fidei subsistere non permittente. l. in causa 16. in princip. ff. de minor. l. 1. pro soc. l. domum 57. §. fin. ff. de contrab. empt. Glossa & Dd. in l. si dolo. C. de rescind. vendit. quod procedit, si scilicet ab utraque parte intervenit: Si enim ab alterutra parte interveniat, annihilatur contractus eo volente, qui est deceptus, Wefenb. in parat. ff. de contr. emt. num. 15 & de rescind. vendit. n. 6. Carpzov. p. 2. conf. 34. de §. 9. Secus cum dolus tantummodo in contractum ex re incidisset atque emerisset, ut si divideretur res, & ego ex divisione lædatur enormiter, vel si quis deciperetur in pretio, ubi aliàs rem carius distrabere potuisset. Eiusmodi enim dolus non evertet contractum, sed si re tantum incidat, non considerabitur. l. quia quis 15. l. si voluntate 8. C. de rescind. vendit. quia licet contrahentibus se invicem hætenus decipere. l. in causa 16. §. pen. ff. de minor. l. 2. C. de furt. Unde dolum emptoris non quantitate pretii, sed qualitate facti æstimari debere, docetur in l. 10. de resc. vendit. atque sic dolus præsumitur, quare ipsa divisione inest, & illa enormis læsio vel dolus, qui contractui inest, non quidem faciet contractum divisionis nullum, sed ex mero iure valebit, usque dum infirmetur. Sichard. ad l. 3. C. comm. utriusque iud. Caterum & cum dolus propositi ac peragendi subit incidens, conventionem tamen non enervabit, quin potius per actionem contractus purgabitur, l. 5. C. de rescind. vendit. l. Julianus 15. ff. de action. empt. Bart. in d. l. 7. in princ. vid. Wefenb. 2. conf. 65. num. 10. Propterea si ob dolum contractus nullus est, is qui dolum admisit, nullitatem allegare non potest, & contractus in eius præiudicium pro valido habetur. Glossa in d. l. & eleganter in princip. ff. de dol. Angel. in §. semel in fin. Institut. qui ex quibus causis, ubi Bachov. not. ad princ. Et

hætenus quidem dicta vera sunt in contractibus,

Caterum in omnibus iis, quæ sunt de genere prohibitorum, dolus præsumitur. cap. 1. de rescr. & l. 1. C. ad L. Cornel. de sicar. l. si non convicii. C. de injur. quos textus ad hoc adducit & ponderat Paul. Paris. conf. 71. num. 16. p. 4. & fac quod notat Bart. in l. Aurelius 1. item qua sit. ff. de liber. legat. Angel. in l. si vacantia. C. de bon. vacant. lib. 10. Bald. & Dd. in l. dolum. C. de dol. Regn. Sixtin. 3. Confil. Marpur. 12. num. 37. Dolus enim præsumitur ex actu illicito, ut, quando quis delinquit, eo ipso etiam in dolo censetur, d. l. 5. C. de injur. l. si ex plagis 52. §. Tabernarius 1. ff. ad Leg. Aquil. l. 2. §. doli. ff. de vi bon. rapt. Felin. in cap. si autem. num. 1. & 2. de rescript. Unde etiam verum dolum esse, qui præsumptionibus & conjecturis hominis detegitur, voluit Castr. in l. dolum. C. de dolo. per ill. text. num. 4. & Joan. Sichard. num. 5. Paris. conf. 49. num. 30. lib. 1. Phant. de in litem jurand. p. 2. cap. 2. num. 8. vers. ad hoc. Surd. decif. Mantuan. 216. num. 8. Farinac. lib. 1. conf. crim. 96. num. 30. propterea & dolus præsumptionibus & indiciis probatur etiam in delictis occultis, utpote in quibus ratione temporis, loci & similibus circumstantiarum ex levioribus probationibus proceditur. Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi Prætori. 7. ff. de nov. oper. num. 1. si quis. ex §. an verò n. 23. ff. de edend. Innocent. in cap. qualiter. de accusat. Imol. in l. cum oporteat. eod. Bald. in l. nemo. C. de Episc. audient. Alexand. conf. 77. & conf. 103. num. 15. & conf. 177. num. 12. vol. 1. Dec. confil. 365. Antonius de Buttr. conf. 24. col. 2. vers. in talibus. Vult. lib. 1. Confil. Marp. 15. num. 71.

Sic etiam dolus præsumitur, si quis id non facit, quod facere erat obligatus. l. si procuratorem. 3. §. dolo 9. l. dolus 44. ff. mandat. l. 1. §. est autem 21. ff. de pos. l. dolo 41. ff. ad Leg. Falcid. Cravett. conf. 193. num. 2. Intellige procedere tum, quando factum tale doceatur, ex quo propositum & consilium illud animi, quod cum potuisset, noluit implere vel facere, colligi possit. d. l. 1. §. est autem. & d. l. si procuratorem. §. dolo. secus enim est, ubi factum nullum apparet, neque apparere potest, ex quo dolus vel culpa colligi vel animi consilium latè percipi possit, cum præsumptio nulla colligatur ex his, quæ facta non sunt nec apparent. Flamin. Paris. de confident. benefic. quasi. 71. num. 50. Anchar. conf. 302. Cravett. conf. 202. num. 9. per l. quod Servius 8. de condit. caus. dat. caus. non sec. l. lege ff. de contr. empt. & confil. 319. num. 3. vers. decimo nono. per l. quedam mulier 77. ff. de rei vendit. & l. 2. C. de acquir. possiff. Menoch. de præsumpt. lib. 1. quasi. 23. n. 2. Joh. Goedd. 1. confil. Marpur. 24. num. 98.

3. Præsumitur, si quis ea, quæ non sunt vera, expressè asserit, & ita alium ad actum aliquem inducit, l. si quis affirmaverit 9. §. 1. l. eleganter 7. §. fin. & ibi Bart. ff. de dol. Alex. in l. dolum. Bended. Luc. de Penn. in l. quoties. colum. 7. vers. sed quod si reus. C. de dignit. Carolus Ruin. confil. 73. num. 1. vol. 3. Regner. Sixtin. 8. Confil. Marpur. 12. num. 27.

4. Præsumitur adversus eum, qui scienter & studiosè contra æquitatem aliquid facit. l. qui æquitate 12. ff. de dol. except. Luc. de Penn. in l. quem admodum.

admodum. vers. decimo quarto. C. de Agric. & post eum Malc. de prob. consil. 531. n. 87. Regn. Sixt. d. consil. 12. num. 32.

5. Presumitur etiam ex nimia cautela & diligentia, quæ actui adhibetur, l. si quis sub conditione 7. ff. de condit. inst. Bertrand. consil. 126. num. 10. volum. 3. Jal. in l. testamentum. num. 4. C. de testam. Decian. consil. 32. n. 64. & consil. 67. num. 15. lib. 3. Gratian. consil. 53. num. 10. lib. 1. Mascard. concl. 531. n. 103. & 108.

6. Presumi censetur ex sola variatione actuum, ad quos quis fuit inductus. l. ab Anastasio 23. C. m. ad. Bald. consil. 125. lib. 1. Cravett. consil. 153. n. 7. Regn. Sixt. d. consil. 12. num. 35.

7. Dolus non presumitur committi absque causa & sine spe & animo lucrandi. Francisc. Becc. consil. 106. Videretur in casu num. 27. arguitur enim factum dolo ex proposito. l. cum quis. ubi Bart. de dolo. gloss. in l. apud Celsum. de doli excepte. Bart. in l. error. de jur. & f. l. ign. & in l. non facetur. de confess. Unde & quoad revocationem dolus ex proposito & dolus presumptus equiparantur. Cephal. consil. 405. num. 63. & consil. 334. num. 94. imò dolum presumptum propriè & verè dolum esse, dixit Johannes Cephal. d. consil. 405. n. 32. quem allegat Pantschmannus lib. 2. quæst. 21. num. 113.

Denique non presumitur in iis, quæ in publico & aperto fiunt. l. ut ff. de ritu nupt. ubi Bartolus & Bald. in l. error 7. C. de testam. l. penult. de condit. indeb. Jason. in l. ius possidet 44. ff. de acquir. poss. ff. Bald. Salicet. Castr. Jason. in l. patta novissima. C. de patti. Foller consil. 139. num. 1. inter consil. crimin. tom. 1. Valq. in tract. de success. creat. progress. & resol. lib. 2. part. 1. §. 17. requirit. 22. num. 13. Unde Tutorem bona fide contrahere, si contrahat palam, colligere licet ex l. non existimo 54. de admin. tut. l. cum ipse. C. de contrahend. empt. vid. Guid. Panciroli consil. 148. num. 27. cum ibi allegat. Pantschm. 2. quæst. 21. num. 38.

II.

Contra dolum presumptum contraria probatio presumptiva recipitur. Jason. in l. ut vim. 3. ff. de iur. & iur. num. 7. Bald. in l. ius. C. de confess. numero 21. Unde honestas & excellentia personæ multum operatur ad excludendam presumptionem fraudis & doli. Bart. in l. quoties. §. sed et si non in corpore de hered. inst. Bald. in l. 1. in fin. C. locat. Sic in dubio presumendum quælibet esse opinionis laudatæ. l. cum pater 72. §. rogo 25. ff. de leg. 2. cum sumenda sit in dubio etiam interpretatio, per quam dolus excluditur. Schwannman. 1. obs. pract. obs. 39. num. 1. & 2. Sic à dolo quævis causa etiam injusta excusat. l. 12. §. & generaliter de liberal. caus. l. 1. in fin. ubi Accursius in verb. iustis rationibus. de abigeis. Wef. in parat. de his qui not. infam. num. 4. itemque temeraria. Angel. in l. plag. 11. num. 1. C. ad Leg. Fab. de plagiar. farua ac bestialis. Cornelius 2. consil. 177. n. 25. quod maxime verum est in iis delictis, in quibus dolus est de substantia, ut perjurium, falsum, injuria. Moller. 2. semestr. 38. num. 2. Ernest. Cothm. 2. respons. 19. ubi limitat, & impmitis quod non procedat, si calliditas interve-

niat. d. l. igitur 12. §. generaliter de lib. caus. 2. quod error sive ignorantia simpliciter probari debeat, nec sufficiat dicere errari vel ignorari. arg. l. si non convici. ubi Dd. C. de injur. n. 51. Hæc enim causa fatua in delictis non presumitur, nisi vehementibus conjecturis fuerit probata. Bart. & Angel. in l. sed et si. & Soja. ff. de petit. hered. Borch. d. reg. num. 66. vid. supr. cap. Causa. 11. 22.

V.

Dolus re ipsa, & læsio enormis, sunt idem. l. 2. §. 1. ff. de Except. doli. l. si quis cum aliter. ff. de V. O. Paris. consil. 12. num. 82. consil. 20. num. 105. consil. 89. num. 68. vol. 1. Socin. jun. consil. 77. num. 132. vol. 1. Cephal. consil. 192. num. 8. vol. 1. Jason. consil. 133. num. 17. vers. non obstat. vol. 4. vid. infr. c. Læsis. Dolus enim ex læsione enormissima presumptus quoad rescindendum actum equiparatur dolo ex proposito. l. 1. in fin. ff. de doli. except. Dec. consil. 39. vol. 9. Andr. Gail. 2. observ. 147. num. 11. Afflicti. decis. 322. num. 7. Grammat. d. cis. 102. Dec. consil. 349. num. 7. & consil. 180. num. 4.

VI.

Dolus circa unum hominem non porrigitur ad alium. l. Fulcinus 7. §. quid si 5. quib. ex caus. in poss. Phil. Matth. ad l. 58. de R. I. n. 21. unde dolus, etiam qui causam dat contrahui, si à Tertio contrahatur, contractum non vitiat. Struz. syntagm. Jur. Civ. Ex. §. 16. 29.

VII.

Dolus æquè committi potest in parte ac in toto: sic enim dolo malo non edere dicitur, quia malitiosè edidit, & qui in totum non edit. l. 8. in princip. ff. de edend.

VIII.

Dolus difficilis est probationis Boër. decis. 101. num. 3. & 4. Jason. consil. 141. vol. 4. col. 3. Menoch. lib. 2. arb. jud. cas. 116. num. 21. Vult. 1. Consil. Marpurg. 15. num. 69.

IX.

Dolose excipientis conditio melior est quam dolose agentis. l. 4. §. Marcellus 13. de dol. mal. except. Klock. cap. 17. de collect. num. 284. cap. 8. extr. de except. l. 4. C. de condit. & turp. caus.

X.

De dolo actio seu in quam dolus venit semper est famosa. §. 2. Institur. de pen. tem. lit. doli enim individua comes infamia, Lyclam. 1. wembr. num. 18. Intellige scilicet ubi velit principaliter, & ab initio, non si ex post facto, & incidenter per not. ibid. fac. l. 3. ff. de Oblig. & Act. l. 2. Cod. de publicam. vid. dispp. nostras ad parat. Wef. senb. d. disput. 10. quæst. 9. unde Bachov. in Comment. ad tit. de his qui not. infam. cap. 2. p. 762. scribit, valde suspectum sibi hoc postulat propter l. 7. de jud.

Ulterioris E. declarationis causa notari potest, magnum discrimen in jure esse inter actionem quæ ex dolo est, & inter eam quæ de dolo est seu quæ in dolum concipitur, ut l. 9. §. 1. quod falso rut. aut. l. 1. §. 1. l. 3. §. 5. l. 4. si mens. fals. mod. l. 8. de trib. act. ubi Cujac. in Julian. & C. I. A. thes. 12. num. 4. ad Wef. rer. amotar. num. 4. nec minorem differentiam inter actionem de

do, & actionem quæ dolum coercet, l. 8. in fin. de trib. act. ubi Cujac. in Paul. ad l. 2. d. 1.

X I.

Quoties dolum commissus, toties ille præstari debet, non obstante pacto in contrarium l. 23. ff. de R. J.

Ratio: quia suus cuique dolum non alteri nocere debet. l. 1. & eleganter. 7. ff. de dolo mal. & interest Reipubl. ut delicta evitentur. Hinc ne quidem pactum, ne dolum præstetur, valet, cum invitet ad delinquendum. l. 27. §. 3. ff. de pact.

Limit. ut procedat de pacto, quod dolum futurum remittit, non quod præteritum, Hoc enim subsistit. d. l. 27. §. 4.

XII.

Quoties nulla alia actio competit, toties actio doli locum invenit. l. 1. §. 1. ff. de dolo mal.

XIII.

Ob dolum quis interdum privatur re sua. Sic si quis fundum emit rei privatae principis, demto Canone, fundus ei eripitur, isque pretium, fructus & meliorationes perdit, nullâ ipsam, nisi immemoriali, præscriptione juvante l. fin. C. de fund. rei privat. Perez. C. eod. n. 5. Quod tamen tunc demum procedit, quando contrahentes Canonem Principi penitus intervertere voluerunt, non autem quando id actum, ut Venditor futurum Canonem solvat: licet hæc conventio invalida sit. Franzk. ff. de act. emt. n. 156. seqq.

XIV.

Quoties dolum arguitur, toties datur actio de dolo, l. 15. de præscript. verb.

Limita hanc regulam l. nisi dolum sit innoxius qui neminem lædit; tunc enim non plectitur hac actione, sed tantum quando damnum alii dedit, Cujac. lib. 59. Paul. ad Ed. in l. 10. de reb. auct. jud. possid. conf. C. A. de dolo tb. 60.

2. Limita, nisi alia competat actio: cum enim hæc subsidia sit, non datur nisi nulla alia suppetat, l. 1. §. 5. de dolo, quod tamen iterum declarat cum Bach. in comm. ff. quod met. caus. cap. 2. num. 3. pertinere ad actiones, quæ ex contractibus vel aliis ejusdem generis negotiis descendunt quæ non tam vindicant dolum, quam interesse quantum nobis abest. l. 14. §. 13. quod met. caus.

XV.

Ex dolo defuncti heres non tenetur, l. 6. de dolo mal.

Limitatur hæc regula, quando dolum ex contractu rei que persecutione descendit. l. 7. §. 1. de positi. Tum enim actio in heredem & quidem in solidum datur. l. 1. C. de hered. tut. & cur. l. 4. §. 6. de Mag. conven. quæ ipsa limitatio non est perpetua, sed inultas iterum patitur exceptiones, prout videre licet ex l. 3. §. pen. Si mens. fals. mod. gl. in d. l. 7. §. 1. de pos. v. Racem. C. crim. 6.

XVI.

In omnibus actionibus bonæ fidei inest actio de dolo. l. 1. & eleganter. 7. §. non solum 3. l. si quis affirmavit 9. in princ. de dolo. l. hoc jure 152. §. ult. ibi in contractibus quibus doli præstatio vel b. f. inest. de Reg. Jur. quemadmodum etiam exceptio doli illis inest. l. est ideo 21. solut. matrim. Ratio est: quia bona fides & dolum malus opponuntur. l. non debet 11. in fin. de dolo. vid. not. Dn.

Parent. ad rubr. de doli mali & met. except. ubi etiam egit de altero axiomate, quo dicitur: quod exceptio doli opposita stricti juris judicio illud efficiat b. f. Unde fit, ut si actio sit bonæ fidei, dolum ea coercetur. Cujac. 3. Observ. 37. & in lib. 3. resp. Pap. ad l. 32. de N. G. quare etiam judicia, quæ à nostris auctoribus vocantur bonæ fidei, à Cicerone lib. 3. de nat. Deorum appellantur judicia de fide mala seu de dolo, quod nec omnino à Jure Civili alienum. l. 1. §. 1. de A. E. V. Sic actio mandati dicitur actio de dolo in l. 14. §. si cui. de relig. teste Cujac. ibid. & Pac. 4. Enantioph. 86. Similiter & Ulpianus in l. 21. princ. de Evict. de dolo agi posse ait, cum intelligat actionem exempto. Pacian. cent. 2. Enant. 74. ubi etiam agit de l. 1. C. de dolo.

XVII.

Dolum variè excusari potest; sic v. c. ei non potest imputari, qui id agit, quod alii communiter facere consueverint. Bart. in l. si pignore 22. §. ult. ff. de pign. act. & pluribus addit. Cravett. conf. 82. num. 78. Dolo enim caret, quod sit jure permittente. vid. infr. cap. Jus. & sup. §. 4.

XVIII.

Dolum prudentiæ adscribitur. Waremund. ab Ehrenb. lib. 1. de faderibus cap. 2. num. 61. Est enim dolum bonus & è regione malus l. 1. §. 3. de dolo & 101. tit. de dolo mal. & met. except. rubr. C. de dolo mal. cum nominis mali adjectio non perpetuum doli epitheton sit, ut pacti nudi, quia nullum est vestitum, ut morbi, quia nullus obtusus; sed diastole uti vult Cujac. ad l. 1. de dolo mal. Garl. in tract. de fin. jurispr. num. 275. Borcholt. de pact. c. 6. Nevizan. sylv. nupt. lib. 4. num. 135. Hinc Bald. in l. ult. de dolo. Eum qui per dolum recuperaverit, quod suum erat, non teneri ad restitutionem. Sic Advocatum habentem justam causam posse decipere adversarium, ait Tiraquell. in præfation. tract. in retract. des lignag. num. 20. arg. cap. 1. 3. q. 4. cum non videatur fraudare edictum qui sibi prospicit. l. si pupillus 24. ff. de acquirend. heredit. huc confer dictum Apostoli Paul. 2. ad Corinth. vers. 16. quam obrem Ventin. mendacia narrata à Dione lib. 49. non improbavit, ut nec Themistocles, quo Xerxem à Græcia exegit, de quibus Alber. Gentil. lib. 2. & 3. de legat. c. 16.

XIX.

DOLO facere præsumitur, qui fecit quod facere non debuit, l. tutor qui repertorium 7. ff. de administr. tutor. l. si procuratorem 8. §. dolo 9. ff. mandati. l. dolo 41. ff. ad Legem Falcid. Menoch. conf. 98. num. 30. & de præsumpt. lib. 3. præf. 55. num. 10. Farinac. in praxi crimin. p. 3. quæst. 89. num. 92. & part. 4. consil. 60. num. 18. ubi addit lit. l. Unde in faciente rem prohibitam à lege semper præsumitur dolum & malus animus, l. 1. C. de Sicar. Welenb. de vi bon. rapt. num. 4. Paris. consil. 52. num. 33. & consil. 70. num. 16. & leg. vol. 4. late Mascard. de probat. conclus. 495. n. 4. & concl. 531. num. 50. & 102. Farin. in d. praxi.

xi cri.

in crimin. quest. 18. num. 71. & q. 80. num. 72. & 78.

XX.

DOLUS facit, qui petit quod restituere tenetur, cap. dolo facit 59. de Reg. Juris, lib. 6. l. 137. §. ult. ff. de Reg. Jur. l. 8. ff. de dol. Duen. reg. 260. Mascard. de probat. conclus. 351. n. 81. Menoch. de presumpt. lib. 5. pres. 3. num. 88. Cardos. in praxi Judicum & Advocat. verb. dolo num. 8. Cels. Bargal. de dolo lib. 6. regul. 16. pertot. [Obstat enim ei exceptio. l. verum 4. ff. de compens. & eleganter 7. §. servus pactionis. 8. ibi quoniam exceptione removeri potest. ff. de dol. Sturt. ad l. 13. num. 5. & 6. de R. l. Unde sit, ut si Vassallus nondum sit investitus & feloniam commissam investituram petat, Dominus ipsum investire cogi non possit. Rosenthal de feud. conclus. 104. cap. 10. Vult. de feud. cap. 11. n. 5. quia dolo petit Vassallus investituram, cum mox feudum restitutus sit.] Intellige quando ipsimet debitor convento restitutio facienda esset, secus si alteri. gloss. verb. sed alii in l. si socer 55. §. Lucius Titius, & ibi Bald. not. 7. Castrenf. num. 6. ff. soluto matrim. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 627. numero 3. & seq.

[Limita 1. nisi voluntas testatoris refragetur, h. e. exceptionem doli voluntas ejus excludat. l. 19. §. 1. ff. de R. l. tum enim petires potest, etiam si aliquando illa sit restituenda. arg. l. 41. ff. de condit. instit. Phil. Matth. add. l. 19. §. 1. de R. l.]

Limita 2. in spoliato, quia ei ante omnia restitui rem oportet, cujus possessione dejectus est, etiam si nihil omnino juris in re ista habeat. l. 7. C. ad Leg. Jul. de vi publ. vid. Sichard. ad l. cum servum. 6. num. 6. C. de serv. fugit. Menoch. 2. arb. jud. quest. cas. 20. n. 1. & de recup. poss. remedi. 1. num. 329. Gail. 2. observ. 75. num. 4. Covarruv. pract. quest. cap. 23. num. 3. vers. huic etiam opinio. Matth. de Afflic. decis. Neapolitan. 97. num. 3. Cacher. decis. Pedem. 116. n. 6. & conf. 67. n. 28. Marant. consil. 10. n. 26. part. 56. n. 6. & conf. 182. n. 1. Tiber. Decian. resp. 37. num. 16. & 26. vol. 3. & resp. 67. num. 23. vol. 5. Schurf. consil. 18. num. 2. cent. 2. & conf. 6. num. 7. cent. 3. Wesl. 1. conf. 48. n. 503. eleg. Klock. de contribut. C. ult. ubi de can. redintegrandi agit, cap. 19. num. 170. & seqq.

XXI.

DOLUS unius non debet alteri nocere, l. eleganter 7. in princip. ff. de dolo. [æquitas enim suadet, ut suus cuique dolus non alteri noceat. Umm. de process. disp. 8. n. 34.] Card. Tusch. pract. concl. tom. 2.

lit. D. conclus. 582. ubi num. 2. post Castrenf. conf. 412. Viso facto, num. 3. lib. 1. subdit, dolum administratoris, vel tutoris nocere domino, & pupillo, quando ex tali dolo sentiunt commodum.

XXII.

DOLUS nemini debet patrocinari, l. nec ex dolo 12. ff. de dolo l. 3. ff. de transact. l. is qui dolo 69. ff. de rei vindicat. l. penult. in fine. ff. de Jure dotum. l. si ex dolo 51. ff. de re judic. l. etiam 18. §. 1. ff. soluto matrim. [l. ita demum 31. ff. de recept. ubi gloss. in verb. ferat. l. inficiando 67. §. infans 2. ff. de furt. gloss. in l. si ve hereditaria. ff. de negot. gest. l. 45. sed etsi non mortis. 2. ff. de ration. distrah. Joseph. Mascard. de probat. concl. 554. n. 2. & 3. Joh. Goedd. 3. cons. Marpurg. 26. num. 66.] cap. andivimus. de collus. de reg. [deceptis enim non decipientibus jura iuventur. l. 2. §. sed ita demum. l. si decipiendo 30. ff. de Sc. Vellej.] Tiraquell. de retractu lign. §. 1. gloss. 9. num. 62. Surd. conf. 15. num. 13. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de clerico debitore. §. 2. num. 5. Farinac. in praxi crimin. p. 1. quest. 31. num. 155. Steph. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 849. num. 11. & cap. 906. num. 12. [& in genere qui dolo malo aliquid facit, ei non succurritur. l. cum post mortem 43. §. 1. de adm. tut. l. 2. C. si min. se major. Anton. Fabr. in Cod. ad Sc. Vellejan. def. 4. num. ult. nemo enim ex suo delicto meliorem conditionem facere potest, ne quis doli sui præmium consequatur. d. l. ita demum 31. ff. de arbitr. August. Berous consil. 196. num. 5. vol. 1. Bertrand. consil. 147. num. 2. p. 8. & consil. 163. num. p. 6. Cacher. decis. 50. num. 36. Bellon. consil. 97. & consil. 106. num. 15. ubi idem tenet, si alicujus culpa possit coargui, Decian. respons. 2. num. 53. rot. 1. Roland. à Vall. consil. 4. num. 19. vol. 2. Hippolyt. Riminald. consil. 243. num. 22. Pantsehman. 2. quest. 21. num. 149.] v. Reinckink. de retract. p. 274. q. 6. num. 391.

XXIII.

DOLUS ibi non adest, ubi non est delictum pœna dignum, l. 7. §. 4. de Jurisd. l. 23. §. 2. de Edil. Ed. l. cum qui SC. ad L. Jul. de Sicar. Menoch. cons. 28. num. 13. Unde falsum sine dolo non committitur, Cott. in memor. verb. perjurium. pag. 683. Menoch. de arbitr. casu 194. num. 58. & casu 309. Mascard. de probat. conclus. 739. num. 12. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 11. n. 14. Campan. in divers. Juris Canon. rubr. 11. cap. 28. num. 5. ubi post Menoch. conf. 121. num. 15. ait, quod non sufficit quilibet dolus, sed ille tantum qui sit in lege expressus, ita ut non sufficiat præsumptus, sed verus

verus duntaxat requiratur, ut per l. nec. exemplum 20. C. de falsis, tradit Hieron. Gabr. conf. 196. num. 16. & 17. tom. 1. Unde quoties in delicto minor est dolus, toties poena quoque minor esse debet, Angel. in tract. malef. verb. scienter, num. 12. per l. si adulterium 38. §. 1. de Adult. Wes. ibid. num. 6. & ad l. Cornel. de Siciariis.

Procedit hæc regula quoad delicta vera: nam quasi delicta etiam per ignorantiam & imperitiam perpetrantur. l. 1. ff. de LL. ubi Cujac. ad Pap. C. I. A. de priv. del. 4. num. 6. add. l. 2. de term. mot. l. ult. §. 10. de publican. quod verum de ignorantia non simplici sed culpofa: licet enim negligentia, imperitia, & imprudentia delicta non sint; delicto tamen sunt proxima: maxime si ignorantia sit supina, crassa & affectata. l. 5. §. 4. & seqq. de O. & A.

XXIV.

DOLUS præponderat culpæ, l. item si obsecratrix 9. §. fin. ff. ad legem Aquil. Card. Tusch. d. tom. 2. lit. D. Conclus. 579. nu. 1. Intellige procedere, quando agitur civiliter, secus ubi ageretur criminaliter, & ad poenam inferendam, ut per Alexand. 77. Visis, sub num. 12. lib. 3. quem refert & sequitur Hieron. Buccaron. de different. inter judicia civilia & crimin. differ. 115. n. 32. Joan. Baptist. Costa de ratione rate. quæst. 104. num. 6. pag. 128.

XXV.

DOLUS cum dolo compensatur, l. viro 40. ff. soluto matrim. l. si ambo 10. ff. de compensat. l. si duo 36. ff. de dolo. l. quidam Titium 7. ff. si quis omiff. caus. testam. l. si filium 37. C. de liberali causat. quoniam 21. C. de heret. Farin. fragment. crimin. p. 1. lit. D. n. 110. Cardos. in praxi Judicum & Advoc. verb. delictum. num. 37. Cels. Bargal. de dolo lib. 6. reg. 15. ubi regula materiam per 64. numeros examinat. Intelligendo cum civiliter de crimine agitur, secus autem si criminaliter, ut per multa Jura & Doctores probat Hieronym. Buccaron. de different. inter judicia civilia & crimin. differ. 131. n. 1. & 2. [hoc verum, si uterque dolus ex æquo se habeat; quod si enim non sint in pari causa, sed alter minus, alter plus deliquerit, qui in leviori est culpa, minus oneratur. l. si servum 19. §. sequitur 3. de V. O. l. si duo 36. ff. de dolo. Joh. Ferrar. Mantuan. ad l. 197. de R. I.]

XXVI.

DOLUS non fit volenti & scienti, l. nemo 145. ff. de Regulis Juris, l. cum donati- onis 34. C. de transact. Sim. de Præcis consil. 15. num. 9. & 10. Cels. Bargal. de dolo. lib. 4.

cap. 2. num. 63. Card. Tusch. d. tom. 2. lit. D. conclus. 589. n. 1. ubi num. 2. limitat, quan- do calliditate fuit sciens seductus, & solli- citatus. Thomas de Thomasset in floribus legum, reg. 192. ubi intelligit procedere, quando sciens & consentiens liberè & sponte consentit, secus quando necessitate compulsus; id quod non tantum de compulsionem, vel coactionem reali intelli- gendum est, sed etiam de verbali persua- sione, ut per Cels. Bargal. de dolo, lib. 6. reg. 34. num. 13. ubi à principio ampliaciones & limitationes regula ponit.

CAP. LI.

Domicilium.

Axioma I.

Domicilium originis est immutabile; l. 4. & ibi: Cujac. Cod. de municip. & origin. Domici- lium enim quod descendit ab origine prima di- citur naturale. c. assumptio 6. §. 1. ff. ad municip. Dec. conf. 284. Socin. conf. 35. vol. 1. & c. fin. de for. compet. igitur immutabile, l. jura sanguinis 8. de Reg. Jur. Unde domicilium novum & ex accidenti non mutat causam originis aut civita- tem tollit originariam. l. Senatoris 11. de Sena- tor. Anchora conf. 37. nec eximit civem à com- mixture civitatis originaria. l. 1. de decur. l. & qui originem 5. in pr. d. mun. & honor. Roman. conf. 39. adeo quidem, ut locus originis & non do- micilii vel mortis inspicatur. Alber. in d. l. 1. Ro- man. d. conf. 39. Gilman. t. m. p. 3. vol. 2. n. 23.

Declaro hoc locum habere respectu tantum honorum & munerum, & sic onerum persona- lium subeundorum: item respectu successionis; non etiam quoad jurisdictionem, quæ mut. to domicilio & ipsa mutatur. Zanger. de Except. p. 2. c. 1. n. 68. Gail. 2. obs. 36. n. 10. C. I. A. lib. 5. tit. 1. th. 205.

II.

Domicilium facit incolas, l. domicilium 20. & ibi gl. in verb. incolas. ff. ad municip. l. civis 7. l. si in patria 5. C. de incol. Socin. in cap. licet ratione. num. 8. de for. compet. Gail. lib. 2. observ. 35. n. 3.

III.

Domicilium solo animo quæritur, l. privilegio 6. ibi: domicilii voluntatem. C. de incol. l. de jure 37. §. Celsus. ibi si utroque destinato sit animo. l. assumptio 6. ad municip. Jac. de S. Georg. in c. cum nullus de temp. ordin. imò non solo animo quæri, sed opus esse facto affirmat Gloss. in l. ci- ves C. de incol. verb. larem. per l. domicilium 20. & l. 21. ff. ad municip. & in l. non utique 4. ff. eod. Bart. in l. placet. ff. eod. vide Socin. ad cap. licet de for. compet. num. 25. ubi hoc declarat, quod maxime requiratur animus, & sola animi desti- natio non sufficiat; verum exigatur aliquis actus conveniens domicilio, per quem animus declare- tur: & sic expressus animus unà cum actu domi- ciliis significativo sufficiat, v. c. si in civitate quadā quis conducere vel emeret domum, & verbo exprimeret, quod faciat animo ibi constituendi domi-